

ADVIES

25 maart 2010

**Advies over de ontwerpen van
milieubeleidsovereenkomst betreffende
afgedankte draagbare en industriële batterijen en accu's,
afgedankte autobatterijen en accu's,
afgedankte zaklampen en
afvalbanden**

Inhoud

Inhoud	1
Inleiding	4
Adviestekst	5
1. Algemeen.....	5
1.1. Instrument	5
1.2. Kader	6
2. MBO afgedankte batterijen en accu's.....	8
2.1. Historiek	8
2.2. Inhoud MBO afgedankte batterijen en accu's.....	11
2.3. Aanbevelingen	12
2.4. Conclusie	14
3. MBO afgedankte autobatterijen en –accu's.....	15
3.1. Historiek	15
3.2. Inhoud MBO afgedankte autobatterijen en accu's.....	16
3.3. Aanbevelingen	17
3.4. Conclusie	18
4. MBO afgedankte zaklampen.....	19
4.1. Historiek	19
4.2. Inhoud MBO afgedankte zaklampen	19
4.3. Aanbevelingen	20
4.4. Conclusie	21
5. MBO afvalbanden	22
5.1. Historiek	22
5.2. Inhoud MBO afvalbanden	23
5.3. Aanbevelingen	25
5.4. Conclusie	27

Krachtlijnen

De Raad ontving de adviesvraag van Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege op 16 februari 2010. De adviestermijn bedraagt 30 dagen na ontvangst van het ontwerp overeenkomstig het Decreet van 15 juni 1994 betreffende de milieubeleidsvereenkomsten (Art. 6, §3).

De Raad is van mening dat MBO's maximaal dienen ingeschakeld te worden als een instrument ten dienste van de vergroening van de economie. Dat moet zeker gelden in sectoren waarin Vlaanderen reeds een voorloperspositie inneemt. Vlaanderen neemt die koppositie in op het vlak van het afvalbeleid. Bovendien beoogt Vlaanderen een ambitieuze bijstelling van het afvalbeleid door het te verbreden naar materialenbeleid. Derhalve is dit standpunt absoluut van toepassing op de voor advies voorliggende MBO's.

De Minaraad ondersteunt het principe dat de kosten van het afvalstoffenbeheer gedragen worden door de eerste afvalstoffenproducent, de huidige of de vorige houders van afvalstoffen. De Raad merkt op dat voor sommige afvalstoffen (bv. autowrakken, autobanden en grote huishoudelijke apparaten) het afvalstoffenbeheer volledig financieel gedragen wordt door de producenten terwijl voor andere afvalstromen die onder de aanvaardingsplicht vallen de producenten slechts gedeeltelijk financieel instaan. Dit wordt mede in de hand gewerkt door bepaalde bestaande inzamelsystemen en communicatiebeleid. De consument dient op zijn verantwoordelijkheden gewezen te worden via informatie- en sensibiliseringscampagnes wat tot de taak behoort van de respectievelijke beheersorganismen om te vermijden dat de consument tweemaal betaalt.

De Raad adviseert positief over de MBO afgedankte batterijen en accu's mits de Vlaamse recyclageresultaten op deze manier herberekend worden van zodra de Europese berekeningsmethode gekend is, en dat op basis daarvan eventueel de recyclagedoelstellingen opnieuw worden aangepast met als uitgangspunt dat dit niet mag leiden tot een verhoging van de milieu-impact en moet zorgen voor het verder sluiten van materiaalkringlopen en dus het realiseren van een duurzaam materialenbeheer. Verder vraagt de Raad aandacht voor de vergoeding van de kosten van containerparken, een evaluatie van de ecotakswetgeving voor batterijen die rekening houdt met de aangehaalde knelpunten en eventueel een afschaffing van de ecotaks op batterijen alsook bijkomende inspanningen op vlak van communicatie inzake preventie en levensduurverlenging.

De Raad adviseert positief over de MBO afgedankte autobatterijen en accu's mits van zodra de Europese berekeningsmethode gekend is, de Vlaamse recyclageresultaten op deze manier herberekend worden, en dat op basis daarvan eventueel de recyclagedoelstellingen opnieuw worden aangepast met als uitgangspunt dat dit niet mag leiden tot een verhoging van de milieu-impact en moet zorgen voor het verder sluiten van materiaalkringlopen en dus het realiseren van een duurzaam materialenbeheer. Verder wijst de Minaraad op het belang van volledige en correcte gegevens om na te gaan of de doelstellingen gehaald worden.

De Raad adviseert positief over de MBO afgedankte zaklampen maar vraagt of de milieubijdrage niet gedifferentieerd moet worden. Daarnaast moet er aandacht zijn voor de afbakening van de verantwoordelijkheden, het formaliseren van bestaande afspraken voor AEEA en een uitgebreide en volgehouden informatiecampagne

De Raad adviseert positief over de MBO afvalbanden maar vraagt dat rekening wordt gehouden met zijn aanbevelingen inzake de volledigheid van definities, verheldering

i.v.m. inzameling van autobanden bij 'gezinnen' en de evaluatie van de verwerkingstechnieken.

Inleiding

De Minaraad ontving de adviesvragen van Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege op 16 februari 2010. De Raad dient overeenkomstig het decreet van 15 juni 1994 betreffende de milieuovereenkomsten (Art. 6, §3) een advies uit te brengen binnen een vervaltermijn van 30 dagen na ontvangst van het ontwerp.

Een samenvatting van de ontwerp milieubeleidsovereenkomsten wordt in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd. Iedere burger kan binnen de dertig dagen na publicatie zijn bezwaren en opmerkingen schriftelijk mededelen. De publicatie in het Belgisch Staatsblad greep plaats op 15 maart 2010.

De Raad overschrijdt de adviestermijn maar aangezien de termijn waarbinnen iedere burger zijn bezwaren en opmerkingen schriftelijk kan mededelen loopt tot midden april 2010, gaat de Raad er vanuit dat de Vlaamse Regering rekening zal houden met voorliggend advies.

De dossiers bestaan uit:

- Ontwerp van milieubeleidsovereenkomst.
- Nota aan de leden van de Vlaamse Regering.
- Advies van de Inspectie van Financiën.
- Evaluatie milieubeleidsovereenkomst (behalve voor de ontwerp-MBO afgedankte zaklampen).

Walter Roggeman
voorzitter Minaraad

Adviestekst

1. Algemeen

1.1. Instrument

[1] **Het instrument milieubeleidsvereenkomst.** Het Afvalstoffendecreet¹ (Afdeling 4, Art. 10) voorziet dat de Vlaamse Regering de afvalstoffen kan aanwijzen waarvoor een aanvaardingsplicht geldt. De Vlaamse Regering kan aanvullende regels voorstellen betreffende de wijze waarop aan de aanvaardingsplicht moet voldaan worden en de wijze waarop de in ontvangst genomen afvalstoffen moeten worden verwerkt. De Vlaamse Regering kan terzake ook milieubeleidsvereenkomsten sluiten (Art. 10, §6).

De procedurele modaliteiten van het instrument milieubeleidsvereenkomst zijn bepaald door het decreet van 15 juni 1994 betreffende de milieubeleidsvereenkomsten en door het VLAREA² (Art. 3.1.1.2.). Behoudens de regels omtrent de inspraak van de burger en de adviesverlening door de Minaraad (zie inleiding), zijn er ondermeer nog:

- Het ontwerp van milieubeleidsvereenkomst wordt, samen met het door de Minaraad uitgebrachte advies en binnen de 14 dagen na ontvangst van dit advies, meegedeeld aan de Voorzitter van het Vlaams Parlement. Indien het Parlement zich binnen de 45 dagen na ontvangst van het ontwerp bij resolutie of bij met redenen omklede motie verzet tegen het afsluiten van de overeenkomst, wordt deze niet gesloten.
- Indien het ontwerp van milieubeleidsvereenkomst wordt aangepast naar aanleiding van de ingediende bezwaren of adviezen kan de overeenkomst worden gesloten, zonder dat de procedure met betrekking tot publicatie, het indienen van bezwaren, het vragen van adviezen en het inlichten van het Vlaams Parlement opnieuw gevolgd moet worden.
- Indien de Minaraad een negatief advies uitbrengt over het ontwerp, moet het gewest zijn beslissing om de overeenkomst toch af te sluiten in een verslag verantwoorden.
- Dit verslag wordt samen met de ondertekende milieubeleidsvereenkomst integraal bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

[2] **De Minaraad wordt te laat in het proces betrokken.** Uit de 'Nota aan de leden van de Vlaamse Regering' bij de ontwerp MBO afvalbanden (1.2 Historiek, p.2) blijkt dat bij de opmaak van de nieuwe MBO zoveel mogelijk uniformiteit met andere MBO's werd beoogd, alsook uniformiteit met de andere gewesten. De onderhandelingen met de industrie en de andere gewesten over de concrete tekst en inhoud van de nieuwe MBO zijn twee jaar geleden van start gegaan³.

¹ Decreet van 2 juli 1981 betreffende de voorkoming en het beheer van afvalstoffen.

² Besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2003 tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer.

³ Voor de MBO afgedankte draagbare en industriële batterijen en accu's en de MBO afgedankte draagbare en industriële batterijen en accu's was dat begin 2008.

De Raad stelt bijgevolg vast dat het resultaat dat vandaag voorligt, er gekomen is na twee jaar van onderhandelingen. De Raad heeft de ervaring dat vooraf onderhandelde afspraken met andere gewesten die voor advies worden voorgelegd, zelden nog gewijzigd worden, zelfs als het advies van de Raad fundamentele opmerkingen bevat⁴.

De Raad pleit ervoor dat zijn leden de gelegenheid krijgen om in het overlegplatform 'Aanvaardingsplichten' van de OVAM input te leveren voor het Vlaamse standpunt bij de aanvang van de onderhandelingen.

1.2. Kader

[3] Naar een groene economie. Volgens de Europese Commissie bieden investeringen in de 'groene economie' een stevige basis voor het scheppen van banen en zorgen zij ervoor dat een leidersrol op het gebied van groene technologieën kan worden bewaard⁵. In haar regeerakkoord van 15 juli 2009⁶ stelde de Vlaamse Regering dat: *"Eco-innovatie, een verhoging van de energie-efficiëntie en een voorloperbeleid op het vlak van eco-efficiëntie van materialen, producten en diensten zorgt niet enkel voor een daling van de milieudruk, maar bereidt ook onze economie voor op de toekomst, en creëert groene jobs. ... We brengen een groene economie tot stand, dit wil zeggen een economie die meer en meer materiaalkringlopen (cradle-to-cradle) en energiekringlopen (hernieuwbare energie) sluit waardoor de milieudruk afneemt."*

De Raad beaamt dat het voorlopersbeleid noodzakelijk zal zijn om een groene economie tot stand te brengen. Het instrument van de MBO biedt de gelegenheid om in akkoord met de sectoren het voorlopersbeleid te stimuleren en in het bijzonder om een voorsprong in stand te houden en om te zetten in een economisch voordeel.

De Raad is van mening dat MBO's maximaal dienen ingeschakeld te worden als een instrument ten dienste van de vergroening van de economie. Dat moet zeker gelden in sectoren waarin Vlaanderen reeds een voorloperspositie inneemt. Vlaanderen neemt die koppositie in op het vlak van het afvalbeleid. Bovendien beoogt Vlaanderen een ambitieuze bijstelling van het afvalbeleid door het te verbreden naar materialenbeleid. Derhalve is dit standpunt absoluut van toepassing op de voor advies voorliggende MBO's.

[4] Van aanvaardingsplicht naar een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. De nieuwe Europese kaderrichtlijn Afvalstoffen voorziet in een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Via

⁴ In het verleden is het voorgekomen dat andere gewesten hun onderhandelde versie reeds in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd hadden nog vooraleer de Raad zijn decretale termijn voor advisering kon uitputten. Zie Advies van 5 oktober 2000 over het besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van de basismilieukwaliteitsnormen van enkele gevaarlijke stoffen in oppervlaktewater, 00|27: *"Tezelfdertijd stelt de Raad vast dat minstens één gewest de nieuwe milieukwaliteitsnormen reeds heeft vastgelegd en in het Belgische Staatsblad heeft gepubliceerd. Derhalve lijkt de beslissing over de milieukwaliteitsnormen reeds gevallen nog voor de procedure in Vlaanderen daarvoor voltooid is. De MiNa-Raad leidt daaruit af dat ofwel de besluitvormingsprocedure in Vlaanderen laattijdig is gestart, ofwel dat het Waalse gewest te snel tot een definitief besluit is gekomen. De Raad wordt bijgevolg manifest gevraagd om advies uit te brengen over voldongen feiten"*.

⁵ Europese Commissie, 'Cohesiebeleid steunt "groene economie" voor groei en werkgelegenheid op lange termijn in Europa', IP/09/369, 9 maart 2009.

⁶ De Vlaamse Regering 2009-2014, Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden, Voor een vernieuwende, duurzame, en warme samenleving, p.35/125.

het aankomende Materialendecreet zal het instrument "aanvaardingsplicht" uit het bestaande Afvalstoffendecreet geïntegreerd worden in een breder kader rond uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. De ontwerptekst van het Materialendecreet voorziet dat de kosten van het afvalstoffenbeheer gedragen worden door de eerste afvalstoffenproducent, de huidige of de vorige houders van afvalstoffen. De Minaraad ondersteunt dit principe.

De Raad merkt op dat voor sommige afvalstoffen (bv. autowrakken, autobanden en grote huishoudelijke apparaten) het afvalstoffenbeheer volledig financieel gedragen wordt door de producenten terwijl voor andere afvalstromen die onder de aanvaardingsplicht vallen de producenten slechts gedeeltelijk financieel instaan. Immers een deel van deze laatste afvalstromen komt terecht in niet-selectieve inzamelsystemen (bv. grijze zak). Dit wordt mede in de hand gewerkt door bepaalde bestaande inzamelsystemen en communicatiebeleid.

De consument dient op zijn verantwoordelijkheden gewezen te worden via informatie- en sensibiliseringscampagnes wat tot de taak behoort van de respectievelijke beheersorganismen om te vermijden dat de consument tweemaal betaalt.

2. MBO afgedankte batterijen en accu's

2.1. Historiek

- [5] **Milieutaks voor batterijen.** Op federaal niveau werd in 1993 een milieutaks voor batterijen ingevoerd⁷. De taks bedraagt 0,5 euro per batterij die in verbruik gebracht wordt. Een uitzondering op deze milieutaks is onder meer voorzien voor de batterijen waarvoor een ophaal- en recyclagesysteem wordt opgezet gefinancierd door een inzamel- en recyclagebijdrage waarvan het bedrag werd vastgelegd op 0,1239 euro⁸.
- [6] **De eerste MBO 2003-2008.** De eerste MBO voor afgedankte batterijen werd op 18 juli 2003 ondertekend door het Vlaamse Gewest, de Federatie van de Elektriciteit en de Elektronica (FEE) en Vlabat (beheersorganisme opgericht ter uitvoering van de MBO). Op 18 november 2003 werd de MBO gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De MBO liep tot 28 november 2008. In 2007 heeft de OVAM de onderhandelingen voor een nieuwe MBO intern voorbereid en werd er afgestemd met de andere gewesten. De onderhandelingen met de producenten/invoerders van batterijen zijn begin 2008 van start gaan. Hierbij werd rekening gehouden met de evaluatiestudie aanvaardingsplicht, de nieuwe Europese batterijenrichtlijn en de aangepaste VLAREA tekst.
- [7] **De Europese Richtlijn 2006/66/EG.** In september 2006 verscheen een nieuwe Europese Richtlijn 2006/66/EG waarvan de belangrijkste bepalingen de volgende zijn:
- Er wordt een onderscheid gemaakt tussen drie types batterijen en accu's: draagbare, industriële en autobatterijen. Voor elk type worden specifieke maatregelen voorzien. Zo is er een stort- en verbrandingsverbod voor industriële en autobatterijen. Daarnaast zullen 25% en 45% van de jaarlijks verkochte hoeveelheid draagbare batterijen moeten worden ingezameld tegen respectievelijk 6 en 10 jaar na inwerkingtreding van de richtlijn.
 - Lidstaten worden verplicht een uitgebreid netwerk van inzamelpunten uit te bouwen voor draagbare batterijen en autobatterijen, waar de consument gratis afgedankte batterijen kan inleveren. Voor industriële batterijen komt er een aanvaardingsplicht. Voor loodstartbatterijen en NiCd-batterijen (nikkel-cadmiumbatterijen) komt er een recyclagedoelstelling van respectievelijk 65 en 75% van het gemiddelde gewicht van de ingezamelde batterijen met recyclage van alle lood en cadmium voor zover technisch en economisch haalbaar. Voor andere batterijen werd het recyclagepercentage op 50% van het gemiddelde gewicht van de ingezamelde batterijen vastgelegd.
 - De richtlijn legt de verantwoordelijkheid voor de financiering van de inzameling, verwerking en recyclage volledig bij de producenten.

De belangrijkste consequentie voor Vlaanderen van de implementatie van deze richtlijn is de verdeling van de batterijen in 3 categorieën (draagbare, industriële batterijen en autobatterijen) daar waar nu slechts 2 types

⁷ Gewone Wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur een milieutaks voor batterijen.

⁸ Koninklijk besluit van 16 april 1996 tot vaststelling van de inzamel- en recyclagebijdrage van de batterijen in het kader van de milieutaksen, gewijzigd door het KB van 22.11.2002.

(loodstartbatterijen en alle andere) onderscheiden worden. De inzamel- en verwerkingsdoelstellingen leiden niet tot bijkomende inspanningen.

[8] Behaalde inzamel- en verwerkingsresultaten in 2008. Uit de evaluatie milieubeleidsvereenkomst afvalbatterijen (rapportering over 2008) blijkt het volgende:

- Het aantal in België op de markt gebrachte primaire en herlaadbare batterijen daalt voor het eerst sinds jaren. Deze daling wordt zowel voor primaire en herlaadbare batterijen vastgesteld. De daling bedraagt respectievelijk -1,83% en -14,3%.
- In 2008 werd in Vlaanderen 1.538.045 kg afvalbatterijen ingezameld, een daling van 7% tegenover 2007. Maar dit is 81,36% ten opzichte van de in 2008 op de vervangmarkt gebrachte hoeveelheid batterijen voor Vlaanderen. Het opgelegde inzamelpercentage van 75% wordt dus bereikt⁹. Indien de nieuwe Europese berekeningswijze gehanteerd wordt, werd in 2008 een inzamelpercentage van ongeveer 52% behaald.
- De ingezamelde batterijen worden manueel gesorteerd alvorens te worden verwerkt. De verwerking verschilt naargelang het type afvalbatterij. De recyclagedoelstellingen van de MBO kunnen niet getoetst worden aangezien art. 6, §4, van de MBO niet werd uitgevoerd. Conform dit artikel moeten Bebat, FEE en de Begeleidingscommissie (3 gewesten) in samenspraak een lijst opstellen van de stoffen die als "niet nuttig toe te passen" moeten beschouwd worden. Voor de berekening van het recyclagepercentage moet het gewicht van de "niet nuttig toe te passen" stoffen in vermindering gebracht worden met het gewicht van de afvalbatterijen. Hierover werd binnen de begeleidingscommissie geen akkoord bereikt. Er werd beslist om de Europese richtlijnen voor de berekening van de recyclagedoelstellingen in het kader van de nieuwe batterijenrichtlijn af te wachten.

[9] Voorschriften van het VLAREA. De afvalstromen waarvoor een aanvaardingsplicht geldt, zijn ingesteld via Art. 3.1.1.1 van het VLAREA. Voor afgedankte batterijen en accu's geldt een aanvaardingsplicht voor de eindverkoper, de tussenhandelaar en de producent met ingang van 1 juni 1998.

Het VLAREA kende een belangrijke wijziging via het Besluit van 13 februari 2009 van de Vlaamse Regering¹⁰. De wijziging trad in werking vanaf 1 mei 2009. In dit kader worden definities voor draagbare en industriële batterijen en accu's geïmplementeerd. De modaliteiten i.v.m. onder andere de verwerking van de ingezamelde afgedankte batterijen en accu's worden vastgelegd in Afdeling VI Afvalbatterijen en afvalloodstartbatterijen, Art. 3.6.1. e.v.:

De aanvaardingsplicht heeft tot doel, enerzijds preventieve acties te stimuleren, en anderzijds de verwerking en de recycling van de afgedankte

⁹ Volgens de Europese richtlijn 2006/66/EG moet het inzamelpercentage in de toekomst op een andere manier berekend worden (artikel 10 en bijlage I van de richtlijn). Dit zal als gevolg hebben dat een lager percentage wordt bekomen, wat alleen te wijten zal zijn aan de nieuwe berekeningswijze.

¹⁰ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 december 2003 tot vaststelling van het Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer, het besluit van de Vlaamse Regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning, het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, het besluit van de Vlaamse Regering van 14 december 2007 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering en de bodembescherming en het besluit van de Vlaamse Regering van 15 december 2006 betreffende de ophaling en de verwerking van dierlijk afval, B.S. 1 april 2009, p.25311-25338.

batterijen en accu's te maximaliseren, met het oog op het behalen van de volgende doelstellingen:

1. Preventieve acties:
 - inspanningen leveren met het oog op het verhogen van de gemiddelde kwaliteit van de batterijen die op de markt worden gebracht, te meten aan de capaciteit, de levensduur en de houdbaarheid;
 - sensibilisatiecampagnes voeren die aan alle consumentengroepen gericht zijn en waarbij de nadruk ligt op een gepast gebruik van draagbare batterijen:
 - ✓ batterijen vermijden door gebruik van apparaten die op meer milieuverantwoorde energiebronnen werken;
 - ✓ herlaadbare batterijen gebruiken omdat die in vele toepassingen het meest geschikt zijn.
2. Voor afgedankte draagbare batterijen:
 - een inzamelingspercentage van 45%¹¹;
 - recycling van 75% van het gemiddelde gewicht van NiCd-batterijen en -accu's, met zo groot mogelijke recycling van het cadmiumgehalte als technisch haalbaar is, met vermindering van buitensporige kosten;
 - een zo groot mogelijke recycling van het kwikgehalte als technisch haalbaar is, met vermindering van buitensporige kosten;
 - een recyclingpercentage van 50% van het gemiddelde gewicht van andere afgedankte batterijen en accu's;
 - alle inzamelmiddelen die ter beschikking worden gesteld van de burger voor de inzameling van afgedankte batterijen worden verzameld en verwerkt.
3. Voor afgedankte autobatterijen en afgedankte industriële batterijen:
 - een inzameling van alle afgedankte batterijen;
 - een recyclingpercentage van 65% van het gemiddelde gewicht van loodzuurbatterijen en -accu's;
 - met een zo groot mogelijke recycling van het loodgehalte als technisch haalbaar is, met vermindering van buitensporige kosten;
 - met een zo groot mogelijke verwerking van de kunststoffen in een productieproces als technisch haalbaar is, met vermindering van buitensporige kosten, hetzij voor het oorspronkelijke doel, hetzij voor een ander doel, maar met uitzondering van de terugwinning van energie;
 - recycling van 75% van het gemiddelde gewicht van NiCd-batterijen en -accu's, met zo groot mogelijke recycling van het cadmiumgehalte als technisch haalbaar is, met vermindering van buitensporige kosten;
 - een zo groot mogelijke recycling van het kwikgehalte als technisch haalbaar is, met vermindering van buitensporige kosten;

¹¹ De Europese doelstelling bedraagt 25% in september 2012 en 45% in september 2016. Aangezien Bebat nu reeds de doelstelling voor 2016 heeft bereikt, is deze doelstelling onmiddellijk overgenomen in het VLAREA.

- een recyclingpercentage van 50% van het gemiddelde gewicht van andere afgedankte batterijen en accu's.

2.2. Inhoud MBO afgedankte batterijen en accu's

[10] Toepassingsgebied van de MBO. Deze milieubeleidsovereenkomst is van toepassing op alle batterijen en accu's die op de markt gebracht worden en op alle afgedankte batterijen en accu's met uitzondering van de autobatterijen of -accu's. Voor deze laatste is een aparte MBO voorzien (zie 3).

[11] 1ste belangrijk aandachtspunt van de MBO: de doelstellingen van VLAREA werden onverkort overgenomen. Volgens de nota aan de Vlaamse Regering is een hoger inzamelpercentage voor afgedankte draagbare batterijen (in 2008 werd 52,2% behaald) niet aangewezen, omdat de Europese berekeningsmethode nog niet is vastgelegd, omdat dit concurrentieverstorend zou werken t.o.v. ondernemingen die individueel hun aanvaardingsplicht vervullen, en omdat verschillende factoren de hoeveelheid ingezamelde batterijen negatief beïnvloeden:

- langere tijd thuis stockeren van afvalbatterijen door de gebruikers;
- toename van de kwaliteit en levensduur van primaire (= wegwerp) batterijen;
- door een stijging van de metaalprijzen worden steeds grotere hoeveelheden batterijen op andere manieren ingezameld (bijv. batterijen van GSM's), en komen deze niet terecht in het inzamelsysteem van Bebat;
- toename van de verkoop van herlaadbare batterijen: de gemiddelde levensduur van een herlaadbare batterij bedraagt 5 tot 20 jaar. In vergelijking met primaire batterijen met een levensduur van 2 tot 3 jaar komen herlaadbare batterijen bijgevolg jaren later beschikbaar voor inzameling en verwerking;
- sommige inzamelpunten leveren hun batterijen af tegen betaling bij verwerkers in plaats van ze gratis door Bebat te laten ophalen.

Nadere bepalingen voor de berekening van de recyclagedoelstellingen in het kader van de RL 2006/66/EG moeten nog volgens comitéprocedure worden vastgelegd tegen uiterlijk 26 maart 2010.

[12] 2de belangrijk aandachtspunt van de MBO: interactie met de ecotaks. Het dubbele systeem van aanvaardingsplicht en ecotaks brengt efficiëntieverlies met zich mee, onder andere door de verschillen in toepassingsgebieden, bijdrages en inzameldoelstellingen. Hiervoor zijn twee oplossingen mogelijk:

- Eén van beide systemen wordt afgeschaft. Hierbij moet worden opgemerkt dat de ecotakswetgeving op dit moment niet congruent is met de Europese richtlijn. De inzameldoelstelling bij voorbeeld is niet in overeenstemming van de bepalingen van de richtlijn.
- Beide systemen worden maximaal op elkaar afgestemd. Op dit moment bestaan er verschillen tussen de federale en de Vlaamse inzameldoelstellingen: onder andere de berekening van het inzamelpercentage is gebaseerd op verschillende berekeningsmethodes en de inzameldoelstelling is niet dezelfde. Ook zijn er verschillen in het toepassingsgebied: een aantal batterijen zijn vrijgesteld van de ecotaks, terwijl deze batterijen wel onderhevig zijn aan de aanvaardingsplicht. Dit

maakt de situatie complexer.

Bebat bouwde de voorbije jaren een reserve op uit de inkomsten van de inzamel- en recyclagebijdrage die wordt geïnd bij het in verbruik brengen van batterijen. De inzamel- en recyclagebijdrage is voor elke batterij gelijk aan 0,1239 euro, en is zoals eerder vermeld vastgelegd door middel van een Koninklijk besluit (federale ecotakswetgeving). Uit de resultatenrekening van Bebat blijkt in 2008 dat de inkomsten 50% hoger lagen dan de uitgaven. Uit de balans blijkt dat de overgedragen winst in 2008 (cumulatief) 58.384.443 euro bedraagt. Er moet dus besloten worden dat de huidige inzamel- en recyclagebijdrage voor batterijen niet in verhouding is met de kosten voor inzameling en verwerking (zo'n 9,5 miljoen euro) en aanzienlijk verlaagd kan worden. Aangezien deze te hoge inzamel- en recyclagebijdrage is vastgelegd door een federale wetgeving, heeft de Vlaamse overheid echter geen impact op deze bijdrage.

[13] 3de belangrijk aandachtspunt van de MBO: samenwerking met de gemeenten. Er is momenteel geen gestructureerde samenwerking tussen Bebat en de gemeenten. Op afroep plaatst Bebat inzamel materiaal op de containerparken. De volle recipiënten met ingezamelde batterijen worden door Bebat gratis ingezameld. Gezien het hoge aantal inzamelpunten zijn de producenten niet verplicht om batterijen via de containerparken in te zamelen.

In de nieuwe MBO wordt bepaald dat, indien het beheersorganisme wil beroep doen op rechtspersonen van publiek recht, een overeenkomst moet worden gesloten met die rechtspersonen. Dit moet gebeuren op basis van een modelovereenkomst die door het beheersorganisme wordt opgesteld en voor advies wordt voorgelegd aan de OVAM. Bij gebrek aan overeenkomst gebeurt de berekening van de vergoeding volgens een model referentiecontainerpark opgesteld door de OVAM. Indien Bebat geen overeenkomst heeft met de containerparken, zijn de gemeenten ook niet verplicht om afgedankte batterijen en accu's in te zamelen.

2.3. Aanbevelingen

[14] Doelstellingen in VLAREA en MBO herzien wanneer Europese berekeningswijze gekend is. Volgens de Minaraad zijn de oude en nieuwe percentages in VLAREA en de MBO echter niet zomaar met elkaar te vergelijken doordat het toepassingsgebied en de definities op een aantal punten verschillen en doordat in de praktijk veel afhangt van de concrete berekeningswijze. In het kader van de Europese richtlijn is in dat verband voorzien dat er via comitologie nog een methodologie komt voor het berekenen van verkoopcijfers (om zo correcte inzamelcijfers te kunnen bekomen), dat er zal worden uitgemaakt wat precies onder recyclage van batterijen valt, dat er regels opgesteld kunnen worden voor de export van batterijen, enz.

In die context meent de Minaraad dat de impact van de voorgestelde wijzigingen van de recyclagedoelstellingen op dit moment moeilijk kan worden ingeschat. Voor de Minaraad is het van belang dat de inzamelpercentages van de MBO ambitieus doch realistisch zijn en dat de behaalde resultaten op het terrein ten minste worden bestendigd. Het uitgangspunt moet zijn dat wijzigingen aan het VLAREA niet tot doel kunnen hebben of ertoe mogen leiden dat bestaande engagementen en realisaties worden afgezwakt. De Minaraad vraagt dat, van zodra de Europese berekeningsmethode gekend is, de Vlaamse recyclageresultaten op deze manier herberekend worden, en dat op basis

daarvan eventueel de recyclagedoelstellingen opnieuw worden aangepast, met als uitgangspunt dat dit niet mag leiden tot een verhoging van de milieu-impact¹² en moet zorgen voor het verder sluiten van materiaalkringlopen en dus het realiseren van een duurzaam materialenbeheer. De Raad beseft dat dit een werk van lange adem is, wat precies de urgentie bevestigt om bij iedere gelegenheid een stap vooruit te maken om zo op termijn de noodzakelijke groene economie van de toekomst te realiseren.

[15] Containerparken. Gezien het hoge aantal inzamelpunten zijn de producenten niet verplicht om batterijen via de containerparken in te zamelen. In de nieuwe MBO wordt bepaald dat een overeenkomst moet worden gesloten indien het beheersorganisme wil beroep doen op containerparken. Dit moet gebeuren op basis van een modelovereenkomst die voor advies wordt voorgelegd aan de OVAM. In de nota aan de Vlaamse Regering staat echter ook dat bij gebrek aan overeenkomst de berekening van de vergoeding gebeurt volgens een model referentiecontainerpark opgesteld door de OVAM.

De nota stelt ook dat indien Bebat geen overeenkomst heeft met de containerparken, de gemeenten ook niet verplicht zijn om afgedankte batterijen en accu's in te zamelen. Volgens de Minaraad gaat men te gemakkelijk voorbij aan de plicht van de gemeenten om het klein gevaarlijk afval van huishoudelijke oorsprong, dus ook afgedankte batterijen, op regelmatige wijze gescheiden in te zamelen. VLAREA stelt wel dat de financiële verplichting van gratis inzameling te vervallen komt voor stromen die onder een aanvaardingsplicht vallen. De inzamelverplichting zelf vervalt niet.

Ongeveer 25% van de afgedankte batterijen en –accu's wordt ingezameld via containerparken. Momenteel haalt Bebat deze afvalstoffen gratis op. Bebat betaalt dus geen vergoeding voor de inzameling. Om de doelstellingen te halen is Bebat echter afhankelijk van de afgedankte batterijen die ingezameld worden in containerparken. De Minaraad dringt er op aan dat Bebat snel werk maakt van een billijke overeenkomst met de uitbaters van containerparken die rekening houdt met de kosten en verantwoordelijkheden van éénieder.

[16] Milieutaks. Momenteel bestaat er in uitvoering van de milieutakswet (ecotakswet) en ter financiering van het systeem een inzamel- en recyclagebijdrage per batterij. Deze bijdrage is vastgesteld op 0,1239 euro + BTW per batterij en is dus niet gedifferentieerd naar type batterij. Ook de nieuwe MBO voorziet in een financieringssysteem. Volgens artikel 18 wordt de milieubijdrage vastgesteld per soort en per type van batterij of accu. Het bedrag van deze milieubijdrage zal bepaald worden door het beheersorganisme, rekening houdend met de vermoedelijke kosten voor het beheer van de afgedankte batterijen en accu's. Deze bijdrage is echter niet verschuldigd voor de op de markt gebrachte batterijen en accu's waarvoor de leden of de deelnemers kunnen bewijzen dat er een milieutaks werd betaald.

De Raad opteert voor een meer geïndividualiseerde producentenverantwoordelijkheid en dus een financieringssysteem dat niet louter financierend maar ook regulerend werkt. Dus een financieringssysteem waarbij de bijdrage verschilt naargelang de milieu-impact van de levenscyclus van het type batterij. Het bestaande federale financieringssysteem is een systeem dat geen differentiëring voorziet naargelang de aard van het product.

¹² Minaraad, Advies van 23 januari 2009 over het ontwerp van besluit tot wijziging van het VLAREA.

Daarnaast is ecotakswetgeving op dit moment niet in overeenstemming met de Europese richtlijn. Zo is bijvoorbeeld de inzameldoelstelling niet in overeenstemming met de bepalingen van de richtlijn.

De Minaraad is dan ook voorstander om het ecotakssysteem voor batterijen in functie van het voorgaande te evalueren en eventueel af te schaffen.

[17] Bijdrage overtreft kosten. De huidige inzamel- en recyclagebijdrage voor batterijen is niet in verhouding met de kosten voor inzameling en verwerking, en kan aanzienlijk verlaagd worden. Aangezien deze te hoge inzamel- en recyclagebijdrage is vastgelegd door een federale wetgeving, vraagt de Minaraad dat de Vlaamse overheid de nodige initiatieven neemt om het federale niveau aan te sporen om de ecotaks op batterijen in functie van het voorgaande te evalueren en eventueel af te schaffen.

[18] Communicatie en preventie. De leden van de organisaties verbinden zich tot 3 soorten van preventieve inspanningen: reductie van gevaarlijke stoffen, communicatie rond optimaal gebruik van batterijen (levensduurverlenging) en verhogen van de kwaliteit van de batterijen (levensduurverlenging).

De Minaraad stelt vast dat in de praktijk de communicatie voornamelijk gericht is naar het verzamelen van afvalbatterijen. De consument is onvoldoende op de hoogte van het correct gebruik van batterijen (bv. wanneer geen herlaadbare batterijen gebruiken) en van de mogelijkheid om batterijen uit te sparen, bijvoorbeeld door het gebruik van adapters. Een intense en langdurige informatiecampagne is onontbeerlijk. De Raad vraagt in het communicatiebeleid dus niet alleen aandacht voor inzameling maar ook voor preventie en levensduurverlenging. Gezien het belang van dergelijke campagnes is de Raad tevreden dat in de MBO opgenomen wordt dat alle communicatie-initiatieven voorafgaand moeten goedgekeurd worden door de OVAM.

2.4. Conclusie

[19] Conclusie. De Raad adviseert positief over de MBO afgedankte batterijen en accu's mits de Vlaamse recyclageresultaten op deze manier herberekend worden van zodra de Europese berekeningsmethode gekend is, en dat op basis daarvan eventueel de recyclagedoelstellingen opnieuw worden aangepast met als uitgangspunt dat dit niet mag leiden tot een verhoging van de milieu-impact en moet zorgen voor het verder sluiten van materiaalkringlopen en dus het realiseren van een duurzaam materialenbeheer. Verder vraagt de Raad aandacht voor de vergoeding van de kosten van containerparken, een evaluatie van de ecotakswetgeving voor batterijen die rekening houdt met de aangehaalde knelpunten en eventueel een afschaffing van de ecotaks op batterijen alsook bijkomende inspanningen op vlak van communicatie inzake preventie en levensduurverlenging.

3. MBO afgedankte autobatterijen en –accu's

3.1. Historiek

[20] **MBO loodstartbatterijen.** De MBO afvalloodstartbatterijen werd op 18 juli 2003 ondertekend en trad in werking op 28 november van hetzelfde jaar. Deze MBO loopt bijgevolg af op 28 november 2008.

[21] **De Europese Richtlijn 2006/66/EG.** In september 2006 verscheen een nieuwe Europese Richtlijn 2006/66/EG waarvan de belangrijkste bepalingen de volgende zijn:

- Er wordt een onderscheid gemaakt tussen drie types batterijen en accu's: draagbare, industriële batterijen en autobatterijen. Voor elk type worden specifieke maatregelen voorzien. Zo is er een stort- en verbrandingsverbod voor industriële en autobatterijen.
- Lidstaten worden verplicht een uitgebreid netwerk van inzamelpunten uit te bouwen voor draagbare batterijen en autobatterijen, waar de consument gratis afgedankte batterijen kan inleveren. Voor loodstartbatterijen en NiCd-batterijen komt er een recyclagedoelstelling van respectievelijk 65 en 75% van het gemiddelde gewicht van de ingezamelde batterijen met recyclage van alle lood en cadmium voor zover technisch en economisch haalbaar.
- De richtlijn legt de verantwoordelijkheid voor de financiering van de inzameling, verwerking en recyclage volledig bij de producenten.

De belangrijkste consequentie voor Vlaanderen van de implementatie van deze richtlijn is de verdeling van de batterijen in 3 categorieën (draagbare, industriële batterijen en autobatterijen) daar waar nu voorzien wordt in slechts 2 types (loodstartbatterijen en alle andere). De inzamel- en verwerkingsdoelstellingen leiden niet tot bijkomende inspanningen.

[22] **Behaalde inzamel- en verwerkingsresultaten in 2008.** Uit de evaluatie milieubeleidsvereenkomst afvalbatterijen (rapportering over 2008) blijkt dat het inzamelpercentage t.o.v. de vervangmarkt tussen 2004 en 2008 stijgt van 111,8 tot 143,8%. In het jaarrapport van Bebat wordt aangetoond dat het zeer moeilijk is een cijfer voor de inzameling te berekenen. De cijfergegevens moeten, net als in de rapportage van 2006 en 2007, nog steeds tot stand komen op basis van een aantal veronderstellingen en schattingen, waardoor er nog geen sprake is van een precies en betrouwbaar cijfer.

Recybat rapporteert voor 2008 verwerkingspercentages van 95% recyclage van het lood en 100% neutralisatie van het zuur. De kunststoffen werden voor 40% nuttig toegepast, 37% gerecycleerd en 23% gestort. De verwerkingsdoelstellingen van het VLAREA worden gehaald.

[23] **Voorschriften van het VLAREA.** De afvalstromen waarvoor een aanvaardingsplicht geldt, zijn ingesteld via Art. 3.1.1.1 van het VLAREA. Voor afgedankte batterijen en accu's geldt een aanvaardingsplicht voor de eindverkooper, de tussenhandelaar en de producent met ingang van 1 juni 1998.

Het VLAREA kende een belangrijke wijziging via het Besluit van 13 februari 2009 van de Vlaamse Regering¹⁰. De wijziging trad in werking vanaf 1 mei 2009. In dit kader worden onder andere definities voor draagbare en industriële batterijen en accu's geïmplementeerd. De modaliteiten i.v.m. onder andere de

verwerking van de ingezamelde afgedankte batterijen en accu's worden vastgelegd in Afdeling VI Afvalbatterijen en afvalloodstartbatterijen, Art. 3.6.1. e.v.:

De aanvaardingsplicht heeft tot doel, enerzijds preventieve acties te stimuleren, en anderzijds de verwerking en de recycling van de afgedankte batterijen en accu's te maximaliseren, met het oog op het behalen van de volgende doelstellingen:

1. Preventieve acties:

- inspanningen leveren met het oog op het verhogen van de gemiddelde kwaliteit van de batterijen die op de markt worden gebracht, te meten aan de capaciteit, de levensduur en de houdbaarheid;
- sensibilisatiecampagnes voeren die aan alle consumentengroepen gericht zijn en waarbij de nadruk ligt op een gepast gebruik van draagbare batterijen:
 - ✓ batterijen vermijden door gebruik van apparaten die op meer milieuverantwoorde energiebronnen werken;
 - ✓ herlaadbare batterijen gebruiken omdat die in vele toepassingen het meest geschikt zijn;

[...]

3. Voor afgedankte autobatterijen en afgedankte industriële batterijen:

- een inzameling van alle afgedankte batterijen;
- een recyclingpercentage van 65% van het gemiddelde gewicht van loodzuurbatterijen en -accu's;
- met een zo groot mogelijke recycling van het loodgehalte als technisch haalbaar is, met vermijding van buitensporige kosten;
- met een zo groot mogelijke verwerking van de kunststoffen in een productieproces als technisch haalbaar is, met vermijding van buitensporige kosten, hetzij voor het oorspronkelijke doel, hetzij voor een ander doel, maar met uitzondering van de terugwinning van energie;
- recycling van 75% van het gemiddelde gewicht van NiCd-batterijen en -accu's, met zo groot mogelijke recycling van het cadmiumgehalte als technisch haalbaar is, met vermijding van buitensporige kosten;
- een zo groot mogelijke recycling van het kwikgehalte als technisch haalbaar is, met vermijding van buitensporige kosten;
- een recyclingpercentage van 50% van het gemiddelde gewicht van andere afgedankte batterijen en accu's.

3.2. Inhoud MBO afgedankte autobatterijen en accu's

[24] Toepassingsgebied van de MBO. Het toepassingsgebied van de vorige MBO was beperkt tot loodstartbatterijen en afvalloodstartbatterijen die vrijkomen op de vervangingsmarkt. De afvalloodstartbatterijen die op het moment van afdanking deel uitmaken van een voertuig, waren dus uitgesloten. De nieuwe MBO is van toepassing op alle autobatterijen en -accu's.

[25] Belangrijk aandachtspunt van de MBO: geen financierings- en

operationeel systeem. Door de positieve waarde van afgedankte autobatterijen en -accu's moet het beheersorganisme momenteel niet voorzien in een financierings- en operationeel systeem. Het beheersorganisme moet wel rapporteren over de resultaten die door het vrije marktmechanisme worden gerealiseerd.

De voorliggende MBO voorziet dat het beheersorganisme uiterlijk 6 maanden na ondertekening van de MBO een financieel plan voor de looptijd van de MBO voor advies voorlegt aan de OVAM. Het plan moet jaarlijks geactualiseerd worden. Zolang de afgedankte autobatterijen en -accu's een positieve waarde hebben, zal dit financieel plan niet uitgebreid zijn, aangezien de producenten onder die omstandigheden geen financierings- en operationeel systeem op poten moeten zetten. In de MBO wordt voorzien dat indien de vooropgestelde doelstellingen niet worden behaald het beheersorganisme moet voorzien in een financierings- en operationeel systeem voor de inzameling en verwerking van afgedankte autobatterijen en -accu's.

3.3. Aanbevelingen

[26] Parallele circuits en gegevensinzameling. Net zoals andere afvalstoffen met een positieve economische waarde, bestaat ook voor afvalloodstartbatterijen het risico op parallele circuits. De Minaraad wijst op het belang van volledige en correcte gegevens om na te gaan of de doelstellingen gehaald worden. De Raad vraagt dan ook dat de nodige maatregelen genomen worden om een correcter zicht te krijgen (steekproeven en opwaartse controles in de keten, etc.).

[27] Doelstellingen in VLAREA en MBO herzien wanneer Europese berekeningswijze gekend is. Volgens de Minaraad zijn de oude en nieuwe percentages echter niet zomaar met elkaar te vergelijken doordat het toepassingsgebied en de definities op een aantal punten verschillen en doordat in de praktijk veel afhangt van de concrete berekeningswijze. In het kader van de Europese richtlijn is in dat verband voorzien dat er via comitologie nog een methodologie komt voor het berekenen van verkoopscijfers (om zo correcte inzamelcijfers te kunnen bekomen), dat er zal worden uitgemaakt wat precies onder recyclage van batterijen valt en dat er regels opgesteld kunnen worden voor de export van batterijen, enz.

In die context meent de Minaraad dat de impact van de voorgestelde wijzigingen van de recyclagedoelstellingen op dit moment moeilijk kan worden ingeschat. Voor de Minaraad is het van belang dat de behaalde resultaten op het terrein ten minste worden bestendig. Het uitgangspunt moet zijn dat wijzigingen aan het VLAREA niet tot doel kunnen hebben of ertoe mogen leiden dat bestaande engagementen en realisaties worden afgezwakt. De Raad vraagt dat, van zodra de Europese berekeningsmethode gekend is, de Vlaamse recyclageresultaten op deze manier herberekend worden, en dat op basis daarvan eventueel de recyclagedoelstellingen opnieuw worden aangepast, met als uitgangspunt dat dit niet mag leiden tot een verhoging van de milieu-impact¹³ en moet zorgen voor het verder sluiten van materiaalkringlopen en dus het realiseren van een duurzaam materialenbeheer. De Raad beseft dat dit een werk van lange adem is, wat precies de urgentie bevestigt om bij iedere gelegenheid een stap vooruit te maken om zo op termijn de noodzakelijke

¹³ Minaraad, Advies van 23 januari '09 over het ontwerp van besluit tot wijziging van het VLAREA, 09|02.

groene economie van de toekomst te realiseren.

3.4. Conclusie

[28] Conclusie. De Raad adviseert positief over de MBO afgedankte autobatterijen en accu's mits van zodra de Europese berekeningsmethode gekend is, de Vlaamse recyclageresultaten op deze manier herberekend worden, en dat op basis daarvan eventueel de recyclagedoelstellingen opnieuw worden aangepast met als uitgangspunt dat dit niet mag leiden tot een verhoging van de milieu-impact en moet zorgen voor het verder sluiten van materiaalkringlopen en dus het realiseren van een duurzaam materialenbeheer. Verder wijst de Minaraad op het belang van volledige en correcte gegevens om na te gaan of de doelstellingen gehaald worden.

4. MBO afgedankte zaklampen

4.1. Historiek

[29] Via MBO AEEA. Zaklampen behoren tot verlichtingsapparatuur die op haar beurt behoort tot afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA). Voor verlichtingsapparatuur (zaklampen) geldt de aanvaardingsplicht sinds 1 juli 2004 in het Vlaamse Gewest. De inzameling van afgedankte zaklampen werd gestart op 1 juli 2004 door Bebat. De milieubijdrage die de inzameling en verwerking dekt wordt geïnd vanaf 1 januari 2005. Deze milieubijdrage hangt niet af van de samenstelling of het gewicht van de zaklamp.

[30] Afzonderlijke MBO. De invoerders/producenten van zaklampen zijn echter in grote mate eveneens invoerders/producenten van batterijen. De koppeling wordt gemaakt omdat de organisatie (aangifte, inzameling, rapportering, ...) voor de zaklampen op dezelfde wijze gebeurt als voor de batterijen.

De producenten/invoerders van zaklampen bepalen zelf hoe zij hun verantwoordelijkheid wensen op te nemen. Aangezien voor hen de link met de batterijen belangrijker is dan de link met de andere toestellen, hebben zij het voorstel gedaan het beheer in te passen in het systeem zoals dat is opgezet voor batterijen. Bebat organiseert de inzameling en verwerking van de afgedankte batterijen. Ook voor wat betreft de aangiftes aan het beheersorganisme, gezien zij reeds lid zijn van Bebat, gebruiken zij bij voorkeur dezelfde structuren als deze die al operationeel zijn voor de batterijen.

[31] VLAREA-voorwaarden voor AEEA. Artikel 3.5.3. §1 van VLAREA stelt:
§1. De minimale doelstelling inzake inzameling van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur in toepassing van de aanvaardingsplicht bedraagt:
5 kg per inwoner per jaar in 2004;
6 kg per inwoner per jaar in 2005;
7 kg per inwoner per jaar in 2006;
8,5 kg per inwoner per jaar vanaf 2007.

De Vlaamse Regering legt op voorstel van de OVAM en rekening houdend met de technische en economische ervaringen uiterlijk op 1 juli 2009 een nieuwe minimale doelstelling inzake inzameling vast.

§2. De verwerking van de met toepassing van de aanvaardingsplicht ingezamelde afgedankte elektrische en elektronische apparatuur moet ertoe leiden dat de volgende percentages van hergebruik en recycling van onderdelen, materialen en stoffen worden behaald:

1. voor het ferro-metaal: 95%;
2. voor het non-ferrometaal: 95%;
3. voor de kunststoffen: 50%;
4. voor de batterijen: 65%.

De kunststoffen worden voor 80% nuttig toegepast.

De voormelde doelstellingen gelden voor elk van de categorieën, vermeld in artikel 3.5.1.

4.2. Inhoud MBO afgedankte zaklampen

[32] Huidige situatie. De hoeveelheid afgedankte zaklampen (kg) die in 2007 in België ingezameld werd ten opzichte van wat op de markt werd gebracht (kg)

bedraagt 0,6%. De ingezamelde hoeveelheden zijn laag omdat tot op heden nog niet gecommuniceerd werd door het beheersorganisme vermits er nog geen MBO was. Wegens de kleine hoeveelheid werden de afgedankte zaklampen nog niet gerecycleerd maar tijdelijk opgeslagen.

[33] Toepassingsgebied van de MBO. Deze milieubeleidsovereenkomst is van toepassing op alle zaklampen. Een zaklamp wordt gedefinieerd als: een draagbaar en autonoom werkend elektrisch toestel dat een geheel vormt vanaf het ontwerp tot de productie, dat het verlichten van één of meerdere elementen in de omgeving als hoofddoel heeft en, naast de lamp(en) zelf, onderdelen bevat ter bevestiging, beschermingen en energievoorziening van deze, eerdere genoemde, lamp(en) en dat voor de werking niet op het stroomnet moet aangesloten zijn, met uitzondering van tuinverlichting.

[34] Ondertekenaars. De MBO wordt ondertekend door de overheid, de FEE en Bebat. FEE vertegenwoordigt de belangrijkste producenten en invoerders van zaklampen op de Belgische markt. Het beheersorganisme Bebat vertegenwoordigt in het kader van deze milieubeleidsovereenkomst alle producenten/invoerders van zaklampen die niet zijn aangesloten bij FEE vzw, maar wel willen deelnemen aan het collectieve systeem.

[35] De doelstellingen. In de MBO wordt voor de inzamel- en recyclagedoelstellingen verwezen naar de wetgeving, meer bepaald het VLAREA.

[36] Inzameling. Het beheersorganisme zal milieubijdragen innen bij de verkoop van nieuwe zaklampen en met de opbrengsten de haar toegewezen taken uitvoeren. De tol van de tussenhandelaars en eindverkopers bestaat uit het doorrekenen van de milieubijdrage, het in ontvangst nemen en stockeren van afgedankte zaklampen, contact opnemen met Bebat om een ophalingsaanvraag te doen en het informeren van de consument.

4.3. Aanbevelingen

[37] Milieubijdrage. De Raad vraagt zich af of de milieubijdrage niet gedifferentieerd dient te worden naargelang de zaklamp al dan niet werkt op batterijen.

[38] Afbakenen van verantwoordelijkheden. In de MBO wordt voor de inzamel- en recyclagedoelstellingen verwezen naar VLAREA. VLAREA bevat echter enkel doelstellingen voor de volledige stroom van AEEA. VLAREA bevat dus geen specifieke doelstellingen voor afgedankte zaklampen die onder het beheer van Bebat vallen of voor de stroom AEEA met uitsluiting van zaklampen waarvoor Recupel verantwoordelijk is. Het feit dat twee beheersorganismen instaan voor de volledige stroom van AEEA kan tot problemen op het vlak van verantwoordelijkheden leiden indien de VLAREA-doelstellingen niet gehaald worden.

[39] Formaliseren van bestaande afspraken. Volgens VLAREA dient de Vlaamse Regering op voorstel van de OVAM en rekening houdend met de technische en economische ervaringen uiterlijk op 1 juli 2009 een nieuwe minimale doelstelling inzake inzameling vast te stellen. De Raad merkt op dat dit nog niet gebeurd is en vraagt dringend een initiatief om de bestaande afspraken met

Recupel¹⁴ te formaliseren.

[40] Communicatie. Voor afgedankte zaklampen geldt in het Vlaamse Gewest reeds een aanvaardingsplicht sinds 1 juli 2004. Niettemin wordt slechts een zeer kleine fractie (0,6%) ingezameld. Volgens de Raad is onwetendheid bij de burger hiervan de hoofdreden. De Minaraad dringt dan ook aan op een uitgebreide en volgehouden informatiecampagne met vermelding van een gedifferentieerde bijdrage indien dit het geval is.

4.4. Conclusie

[41] Conclusie. De Raad adviseert positief over de MBO afgedankte zaklampen maar vraagt of de milieubijdrage niet gedifferentieerd moet worden. Daarnaast moet er aandacht zijn voor de afbakening van de verantwoordelijkheden, het formaliseren van bestaande afspraken voor AEEA en een uitgebreide en volgehouden informatiecampagne.

¹⁴ Vlaams Parlement, Zitting 2008-2009, 18 februari 2009, Handelingen commissievergadering commissie voor leefmilieu en natuur, landbouw, visserij en plattelandsbeleid en ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed, p. 23/44.

5. MBO afvalbanden

5.1. Historiek

[42] De eerste MBO 2000-2003. De eerste MBO voor afvalbanden trad in werking op 22 mei 2000 en had een voorziene looptijd tot 2005. Het advies van de Minaraad van 4 maart 1999 over het Ontwerp van milieubeleidsvereenkomst afvalbanden was negatief. Volgens de Minaraad kwam de ontwerp-MBO tekort zowel op redactioneel als op technisch vlak. De voornaamste opmerking betrof het feit dat er slechts doelstellingen opgenomen waren tot 1 januari 2000 terwijl de MBO een looptijd had tot 2005. De MBO voorzag dat de betrokken sector bijkomende doelstellingen kon formuleren. Om diverse redenen wees de Raad die optie af.

Een licht bijgestuurde MBO werd op 14 januari 2000 ondertekend en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 12 mei 2000. Ze trad op 22 mei 2000 in werking.

In 2001 werd voor de eerste keer een verslag opgesteld voor het Vlaams Parlement inzake de uitvoering van de 1ste milieubeleidsvereenkomst afvalbanden. Uit dat verslag bleek dat de MBO niet functioneerde. Het toepassingsgebied was te beperkt, de ingezamelde gegevens klopten niet, de doelstellingen voor loopvlakvernieuwing werden verre van gehaald, een financieringssysteem en doelstellingen na 2000 ontbraken, ... Op 10 juli 2001 werd door de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement een resolutie aangenomen betreffende de bijsturing van de milieubeleidsvereenkomst.

[43] De tweede MBO 2003-2008. Om tegemoet te komen aan de verschillende problemen van de 1ste MBO werd midden 2002 een nieuw voorontwerp van MBO aan de Minaraad voorgelegd. In zijn advies van 3 april 2003¹⁵ stelde de Raad een wezenlijke verbetering vast t.o.v. de MBO 2000. De financiering van de inzameling en verwerking van afvalbanden was aangepakt, het toepassingsgebied was uitgebreid, een recyclagedoelstelling werd vooropgesteld. De Raad hield een pleidooi voor het behoud van de "1 voor 0-regel" in VLAREA, hij vroeg dat alle betrokkenen het registratie- en rapportagesysteem zouden onderschrijven. De Raad vond het positief dat een bijkomende doelstelling inzake recyclage voorzien werd en hij benadrukte dat producenten 100% financieel verantwoordelijk moeten worden gesteld voor de inzameling, opslag en verwerking.

De tweede MBO ging van start op 28 november 2003 en eindigde op 28 november 2008. Het beheersorganisme Recytyre voorzag in de inzameling en verwerking van afvalbanden.

[44] Voorschriften van het VLAREA. De afvalstromen waarvoor een aanvaardingsplicht geldt, zijn ingesteld via Art. 3.1.1.1 van het VLAREA. Voor afvalbanden geldt een aanvaardingsplicht voor de eindverkoper, de tussenhandelaar en de producent met ingang van 1 juli 1999.

Het VLAREA kende een belangrijke wijziging via het Besluit van 13 februari 2009 van de Vlaamse Regering¹⁰. De wijziging trad in werking vanaf 1 mei

¹⁵ Advies van 3 april 2003 over het ontwerp van MBO afvalbanden, ontwerp van MBO afvalbatterijen en ontwerp van MBO afvalloodstartbatterijen, 03|20.

2009. Hierdoor dienen de eindverkoper, tussenhandelaar en producent ondermeer afvalbanden uit de vervangmarkt en uit eerste montage gratis in ontvangst te nemen, zelfs als de consument geen vervangende producten aanschaft (het zgn. "1 voor 0-principe") (Art. 3.1.1.2. §2). De aanvaarding van de afvalbanden is gratis indien ze geen afvalstoffen bevatten die vreemd zijn aan het afgedankte product tenzij deze die er door normaal gebruik in aanwezig kunnen zijn (Art. 3.1.2.2. §3).

De verdere modaliteiten i.v.m. onder andere de verwerking van de ingezamelde afvalbanden en het doorgeven van gegevens aan de OVAM worden vastgelegd in Afdeling IV Afvalbanden, Art. 3.4.1.

[45] Behaalde inzamelresultaten in 2009. De Raad nam kennis van de gegevens over 2009 omtrent de ophaling van afvalbanden door Recytyre. De cijfers in tabel 1 gelden onder voorbehoud van goedkeuring door de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van Recytyre.

Tabel 1: Resultaten van ophaling afvalbanden door Recytyre in 2009 (onder voorbehoud van goedkeuring door de Raad van Bestuur en de Algemene Vergadering van Recytyre)

	Markt (ton)	Opgehaald (ton)	%
<i>Toerisme</i>	44 909	47 130	104,94%
<i>Vrachtwagen</i>	17 429	24 327	139,58%
<i>Landbouw</i>	2 114	2 897	136,99%
<i>Burgerlijke bouwkunde</i>	1 345	1 709	127,13%
<i>Industrie</i>	1 015	1 936	190,65%
<i>TOTAAL</i>	66 812	77 998	116,74%

5.2. Inhoud MBO afvalbanden

[46] De derde MBO 2010-2015. Het VLAREA legt de aanvaardingsplicht op voor afvalbanden uit de vervangmarkt en uit eerste montage. Voor de nieuwe MBO wordt het toepassingsgebied dan ook uitgebreid met de afvalbanden uit eerste montage. In de tweede MBO was de aanvaardingsplicht beperkt tot de vervangmarkt.

Bij de opmaak van de nieuwe MBO werd er rekening gehouden met:

- de wijzigingen aan het VLAREA die sinds de vorige MBO werden doorgevoerd en de wijzigingen aan het VLAREA die werden goedgekeurd op 13 februari 2009;
- de ervaringen van de vorige MBO;
- de voorstellen van de industrie en de andere actoren;
- daarnaast werd zoveel mogelijk uniformiteit met andere MBO's beoogd, alsook uniformiteit met de andere gewesten.

Voor de totstandkoming van de nieuwe MBO is de OVAM gestart met een interne evaluatie van de 2de MBO. De onderhandelingen met de industrie en de andere gewesten over de concrete tekst en inhoud van de nieuwe MBO zijn eind 2007 van start gegaan.

De nieuwe milieubeleidsvereenkomst zal in werking treden op de tiende dag na de publicatie van de milieubeleidsvereenkomst in het Belgisch Staatsblad. De milieubeleidsvereenkomst wordt afgesloten voor de duur van 5 jaar.

[47] Toepassingsgebied van de MBO. De producenten en invoerders van voertuigen die onderworpen zijn aan de aanvaardingsplicht voor afgedankte voertuigen, hebben ervoor geopteerd om aan de aanvaardingsplicht voor afvalbanden te voldoen via de MBO afgedankte voertuigen. Deze MBO is momenteel nog in onderhandelingsfase.

De producenten en invoerders van voertuigen die niet onder de aanvaardingsplicht vallen voor afgedankte voertuigen (bv. vrachtwagens of motorfietsen), willen aan hun verplichtingen voor banden voldoen via de MBO afvalbanden.

[48] 1ste belangrijk aandachtspunt van de MBO: "1 voor 0-principe".

Oorspronkelijk was de garagist/bandenspecialist enkel verplicht om de afvalbanden te aanvaarden wanneer de banden vervangen werden door nieuwe, dus het "1 voor 1-principe". Het VLAREA legde vanaf 1 januari 2004 echter een volledige "1 voor 0" op voor de aanvaardingsplicht voor afvalbanden. Dit wordt in de praktijk echter niet haalbaar geacht. Aangezien niet alle buurlanden een aanvaardingsplicht voor afvalbanden opleggen, zou er een niet gewenst aanzuigeffect kunnen ontstaan van buitenlandse stocks naar Vlaanderen. Deze situatie zou financieel niet controleerbaar en niet haalbaar zijn. Afvalbanden bestemd voor nuttige toepassing kunnen vrij binnen de Europese Unie worden verhandeld. De invoer in Vlaanderen kan niet worden tegengegaan. Om deze reden gaat de MBO ervan uit dat de aanvaardingsplicht voor afvalbanden niet zomaar kan steunen op een volledige "1 voor 0". Voor de nieuwe MBO werd daarom beslist om de aanvaardingsplicht te beperken tot de banden uit de vervangmarkt en uit eerste montage. Deze beperking van het "1 voor 0-principe" werd gerealiseerd via een aanpassing van het VLAREA. Deze aanpassing werd op 13 februari 2009 definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

In de nieuwe MBO engageert de sector zich om ook afvalbanden van particulieren gratis te aanvaarden wanneer er geen nieuwe band wordt aangekocht ("1 voor 0-principe"). Dit engagement beperkt zich echter tot 4 afvalbanden per gezin gedurende de looptijd van de MBO.

[49] 2de belangrijk aandachtspunt van de MBO: Afvalbanden bij landbouwbedrijven.

De voorliggende MBO voorziet, conform de bepalingen in het VLAREA, in de gratis ophaling van afvalbanden uit de vervangmarkt en uit eerste montage. De sector wordt niet retroactief verantwoordelijk gesteld voor de historische opslag van afvalbanden bij landbouwbedrijven. De banden hebben daar een andere toepassing gekregen. Voor deze banden werd ook nooit een milieubijdrage betaald. Aangezien het beheersorganisme Recytyre momenteel geen financiële reserves heeft, beschikt het niet over het nodige geld om deze banden te kunnen ophalen en verwerken. Recytyre heeft wel een systeem ontwikkeld waarbij de landbouwers onderling banden kunnen doorschuiven.

Op 2 juli 2008 werd in het Vlaams Parlement een resolutie betreffende de ophaling van afvalbanden op landbouwbedrijven goedgekeurd. Om hieraan gevolg te geven engageren de producenten, het beheersorganisme en het Vlaamse Gewest zich in deze MBO om samen met de landbouwsector een oplossing te zoeken voor de inzameling en verwerking van de afvalbanden die als afdekking gebruikt worden in de landbouwsector. Alle actoren zullen hierbij een inspanning leveren in de mate van hun financiële mogelijkheden. In de loop van de MBO zal een concrete oplossing worden uitgewerkt voor de inzameling en verwerking van deze afvalbanden. Vermits er op dit ogenblik nog geen valabel alternatief is om als afdekmiddel te gebruiken, zullen de banden uit de landbouwsector over een ruime periode ingeleverd worden, zodat de inspanningen gespreid kunnen worden. Daarbij zal er ook op gelet moeten worden dat er geen aanzuigefect van afvalbanden uit de ons omringende regio's ontstaat.

[50] 3de belangrijk aandachtspunt van de MBO: Preventie. Preventie is altijd een belangrijke doelstelling bij de invoering van de aanvaardingsplicht. Preventieve maatregelen gericht op ecodesign kunnen een positief effect hebben op de mogelijkheden inzake recyclage van de ingezamelde afvalbanden en kunnen dus bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen. De impact van Belgische bedrijven op de productie van nieuwe banden is echter zeer beperkt aangezien er in België geen banden worden geproduceerd. Om deze reden wordt ecodesign niet meegenomen in de MBO.

Er is wel voorzien dat de actoren die onderworpen zijn aan de aanvaardingsplicht, een preventieplan opstellen en dit uitvoeren. Het ontwerpplan heeft betrekking op een periode van 5 jaar en moet ter goedkeuring voorgelegd worden aan de OVAM. Jaarlijks zal het preventieplan geëvalueerd en eventueel aangepast worden.

De preventieve acties zullen onder meer betrekking hebben op:

- het duurzaam gebruik van banden door de gebruikers;
- levensduurverlenging van banden;
- verlaging van de CO₂-uitstoot door het juiste gebruik van banden;
- kwalitatieve preventie, zoals de samenstelling van de banden en slijtvastheid;
- informatieverlening over banden waarvan het loopvlak vernieuwd is.

Het beheersorganisme zal jaarlijks rapporteren over de preventieve acties van de individuele leden van de organisatie en het beheersorganisme.

5.3. Aanbevelingen

[51] Volledigheid in definities nastreven. Ook in deze MBO worden termen gebruikt die gebruikelijk zijn binnen de sector maar daarbuiten niet gekend zijn. Aangezien de MBO voorgelegd wordt aan het grote publiek is het noodzakelijk dat de gebruikte specifieke termen toegelicht worden.

Zo zijn de termen "vervangmarkt" en "banden uit eerste montage" niet gedefinieerd in VLAREA en ook niet in de MBO. In de nota "Evaluatie milieubeleidsovereenkomst afvalbanden – rapportering over 2008" is wel een verklaring opgenomen voor "banden uit eerste montage: banden die op voertuigen zitten die voor het eerst worden ingeschreven".

Ook de term "gezin" wordt niet gedefinieerd (zie paragraaf [52]).

[52] Inzameling bij producenten, tussenhandelaars en eindverkopers. De Raad vraagt zich af hoe de in ontvangstdatum zonder aankoop van nieuwe banden beperkt kan worden tot 4 afvalbanden per gezin gedurende de looptijd van de MBO? Hoe zal het beheersorganisme zijn schaarse middelen inzetten om deze regel te controleren? Welke procedure wordt opgezet bij de vaststelling van fraude? Wie draagt de (financiële) verantwoordelijkheid voor de inzameling en verwerking van ingezamelde banden als het contingent van 4 banden per gezin vol is?

De Raad merkt ook op dat het begrip "gezin" in deze context niet wordt gedefinieerd. Wat is een "gezin"? Vanaf wanneer kan het gezin meegerekend worden? (Moet het bestaan bij de ondertekening van de MBO? Kan het tijdens de looptijd van de MBO gevormd worden?) Zijn er voorwaarden voor domiciliëring?

De Raad stelt voor om 'gezin' te vervangen door 'ingeschreven voertuig per domicilieadres of door 'huishouden'. Dergelijke begrippen zijn meer hanteerbaar dan het begrip 'gezin' gezien de complexiteit van gezinsvormen.

De Raad merkt ook op dat de MBO omtrent het engagement om 4 afvalbanden per gezin te aanvaarden niet vermeldt dat dit voor de looptijd van de MBO geldt en bijvoorbeeld niet per jaar (Art 8 §1). De Raad wenst dat deze tijdsperiode ook duidelijk in de MBO wordt opgenomen en stelt volgende bewoordingen voor: 'In dit laatste geval beperkt het engagement zich tot 4 banden per ingeschreven voertuig per domicilieadres [of 'huishouden'] gedurende tenminste de looptijd van de MBO.

[53] Milieuhygiënische evaluatie van de verwerkingstechnieken. Het beheersorganisme zal in overleg met de OVAM een milieuhygiënische evaluatie van de verwerkingstechnieken laten uitvoeren met inbegrip van het logistieke aspect (Art. 4 §3).

De Raad vindt die evaluatie absoluut noodzakelijk en wil dus ook dat deze evaluatie wordt uitgevoerd. De Raad onderstreept echter dat de doelstellingen van de MBO inzake verwerking van de ingezamelde afvalbanden als een uitgangspunt van de evaluatie gelden (cf. Art. 4 §3 van de ontwerp MBO).

In de verantwoording van het Vlaamse Gewest om ondanks een negatief advies van de Minaraad in 2000 toch de 1ste MBO af te sluiten, werd gesteld dat "*Met de sector werd overeengekomen dat tegen ten laatste 31 december 2001 nieuwe doelstellingen worden vastgelegd in overleg met alle partijen. ... In dit kader zal een studie worden uitgevoerd naar de best beschikbare technieken voor de verwerking van afvalbanden. Deze studie wordt uitgevoerd door het VITO en wordt opgevolgd door de OVAM.*"¹⁶

De Minaraad heeft wel vernomen dat VITO een studie uitgevoerd heeft waarbij o.a. een overzicht gegeven wordt van de verwerkingsmogelijkheden van rubberbanden. Het betreft echter een beschrijvend onderzoek en geen BBT-studie. Mocht deze BBT-studie desondanks toch zijn uitgevoerd, dan is het vanzelfsprekend dat de resultaten daarvan als een uitgangspunt dienen voor de

¹⁶ Advies van 3 april 2003 over het ontwerp van MBO afvalbanden, ontwerp van MBO -afvalbatterijen en ontwerp van MBO afvalloodstartbatterijen, 03|20, p.7/14.

evaluatie.

De Raad vraagt dat de evaluatie ook leidt tot vooruitgang in de richting van een duurzaam materialengebruik.

5.4. Conclusie

De Raad adviseert positief over de MBO afvalbanden maar vraagt dat rekening wordt gehouden met zijn aanbevelingen inzake de volledigheid van definities, verheldering i.v.m. inzameling van autobanden bij 'gezinnen' en de evaluatie van de verwerkingstechnieken.